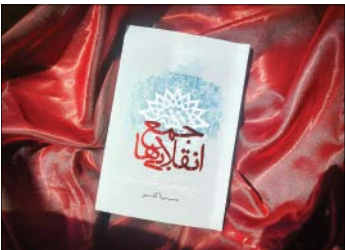

«جمع انقلابی‌ها» کامل شد

کتاب «جمع انقلابی‌ها» نگرشی نهادی به تاریخ حوزه‌هنری انقلاب اسلامی است که به قلم سینا کلهر در انتشارات سوره مهر به چاپ رسیده است. این کتاب، تلاش پژوهشی کلهر در بازخوانی تاریخ تحولات حوزه هنری، یکی از موجودیت‌های انقلاب اسلامی است که به مثابه یک نهاد یا سازمان هنری بررسی وادوار مدیریتی آن تحلیل شده است. کتاب تلاش کرده تا دوره‌های مختلف مدیریتی و سیاست‌گذاری در حوزه هنری

را با چشم‌اندازی کلی و نگاهی کلان روایت کند. روایتی مبتنی بر تحلیل نظرات نسل‌های مختلف و بیان چگونگی رسیدن حوزه‌هنری به نقطه‌ای که در حال حاضر روی آن قرار دارد. در این بین کلهر اشاراتی به هنرمندان، اقدامات، برنامه‌ها، آثار و محصولات هنری هم داشته اما رویکرد کتاب تاریخ فرهنگی یا تاریخ هنری نیست، بلکه مدیریت فرهنگی و هنری است. در واقع جمع انقلابی‌ها برای نخستین بار به صورت منسجم شکل‌گیری،

تأسیس و تغییرات حوزه هنری را شرح داده است. جمع انقلابی‌ها از مقدمه و ۵ فصل تشکیل شده از جمله: «بازسازی صحنه شکل‌گیری سازمان هنری (حوزه هنری)»، «بازسازی صحنه مدیریت فرهنگی؛ دوره بسط هویت انقلاب»، «پروورکراسی متواضع»، «دوره بازیابی هویتی؛ سازمان هنری به مثابه باتوق» و «دانش ضمنی درباره سازمان هویتی» در پایان کتاب نیز اسناد و منابع، تصاویر و منابع نیز برای خواننده آورده شده است.

عیار شعر هیأت بالا رفته است

سیدمحمد جواد شرافت می‌گوید دیدارهای مداحان با رهبر انقلاب باعث شده آنها در انتخاب شعر دقت بیشتری کنند

در سال‌های اخیر شاعران و مداحان زیادی داشته‌ایم که به ذوق و ذائقه مستمعین هیأت خدمت کرده‌اند. همین چند شب پیش در محفل «قم‌اللیل» در شهر قم، شعرخوانی داشتم و شعرهایی را که بعدازظهر آن روز خدمت استاد محمدعلی مجاهدی خوانده بودم، در آنجا خواندم و مخاطب نیز همراهی می‌کرد و جواب می‌داد؛ بنابراین حضور شاعران و مداحان خوش‌ذوق باعث شده سلیقه مخاطب ارتقا پیدا کند. می‌دانید که شاعرانی داشته‌ایم که نتوانسته‌اند فضای هیأت‌های مذهبی و محافل ادبی را به هم نزدیک کنند.

از سوی دیگر هم مداحان خوش‌ذوقی مانند آقای مهدی رسولی یا آقای حنیف طاهری یا حاج محمدرضا طاهری یا حاج سعید حدادیان و دیگران را داشته‌ایم که انصافاً هم انتخاب و هم اجرای شعرشان خیلی خوب بوده است. آثار خوبی هم که انتخاب شده و به‌خوبی اجرا شده، زیاد بوده است. در نسل قبل از ما کسانی مانند آقای مجاهدی یا آقای علی آسانی یا آقای غفورزاده شفق، عیار شعر قابل استفاده در هیأت را بالا برده بودند و فکر می‌کنم نسل‌های بعد از این بزرگان هم خیلی موفق بوده‌اند.

برای مثال شاعرانی مانند هادی جانفدا و حمید ربغی و امثالهم شعرشان در فضای شعر هیأت طرفدار دارد. البته هیأت‌ها مختلف‌اند، ممکن است در یک هیأت دانشجویی شعر بخوانید، خب یک فضایی می‌تلبید؛ در بازار یک فضای دیگر را

میتوانید ببینید.

در سال‌های گذشته همواره انتقادی از دوستان شاعر آیینی مطرح می‌شد، مبنی بر این‌که مداحان یا کسانی که برای مداحان، شعر انتخاب می‌کنند، شعرهای خوبی انتخاب نمی‌کنند، یا وجود این‌که وضعیت ما در تولید شعر آیینی و مذهبی، خیلی خوب است. به نظر شما در سال‌های اخیر وضعیت بهتر شده است یا خیر؟

برای من همیشه سؤال است که چرا همیشه در محرم که اوج مراسم و برنامه هاست، باید به آسیب‌شناسی بپردازیم.

به نظر من این‌زمان درستی برای این‌کار نیست و باید در این زمان، زمینه را فراهم کنیم که مخاطب‌مان با دلی قرص وارد هیأت‌ها بشود، نه این‌که با شک و تردید به مراسم برود و با خود فکر کند آیا فلان مداح روضه مستند می‌خواند یا نه. آسیب‌شناسی را باید بگذاریم برای ایام دیگر سال و بدون تعارف، مفصل و دلسوزانه این‌کار را انجام دهیم. برای همین خود من سعی دارم در ایام محرم بیشتر زیبایی‌شناسی شعر هیأت را بگویم و از منظر نیمه پریوان نگاه کنم.

آرش شفاعی
آکروه فرهنگ و هنر

مسیر فعالیت می‌کند.

او که سابقه زیادی در دآوری کنگره‌ها و جشنواره‌های شعری، اجرای برنامه‌های ادبی در صداوسیما و نیز همکاری با مداحان مشهور دارد، در این گفت‌وگو درباره ادبیات دینی و شعر هیأت صحبت کرده است.

شرافت معتقد است با وجود برخی ایرادات که در کار برخی مداحان دیده می‌شود، شعر هیأت روندی رو به جلو داشته و باید این روند همچنان با تقویت رابطه میان شاعران و ذاکران اهل بیت (ع) تقویت شود.

■ ■ ■

🔹 در سال‌های گذشته همواره انتقادی از دوستان شاعر آیینی مطرح می‌شد، مبنی بر این‌که مداحان یا کسانی که برای مداحان، شعر انتخاب می‌کنند، شعرهای خوبی انتخاب نمی‌کنند، یا وجود این‌که وضعیت ما در تولید شعر آیینی و مذهبی، خیلی خوب است. به نظر شما در سال‌های اخیر وضعیت بهتر شده است یا خیر؟

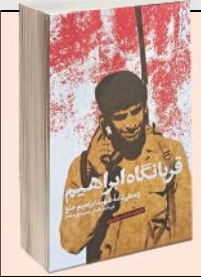
برای من همیشه سؤال است که چرا همیشه در محرم که اوج مراسم و برنامه هاست، باید به آسیب‌شناسی بپردازیم.

به نظر من این‌زمان درستی برای این‌کار نیست و باید در این زمان، زمینه را فراهم کنیم که مخاطب‌مان با دلی قرص وارد هیأت‌ها بشود، نه این‌که با شک و تردید به مراسم برود و با خود فکر کند آیا فلان مداح روضه مستند می‌خواند یا نه. آسیب‌شناسی را باید بگذاریم برای ایام دیگر سال و بدون تعارف، مفصل و دلسوزانه این‌کار را انجام دهیم. برای همین خود من سعی دارم در ایام محرم بیشتر زیبایی‌شناسی شعر هیأت را بگویم و از منظر نیمه پریوان نگاه کنم.

«قربانگاه ابراهیم» روی پیشخوان

کتاب «قربانگاه ابراهیم؛ زندگی نامه شهید ابراهیم خلیج فرمانده گردان حبیب بن مظاهر» تألیف نفیسه‌سادات مرتضوی در انتشارات ۲۷ بعثت به چاپ رسید.کتاب شرح زندگی ابراهیم خلیج است که در اسفند ۱۳۶۴ در عملیات والفجر ۸ ابراهیم شیمیایی شد پس از مدتی استراحت در خانه دوباره به جبهه بازگشت. در عملیات رمضان وقتی همه فکر می‌کردند ابراهیم شهید شده است، در بیمارستان بقایی اهواز جسم مجروحش پیدا شد و این قصه نقل شد که ابراهیم همیشه تا مرز شهادت می‌رود. اما از نیمه راه برمی‌گردد. فرمانده گروهان قیس بن مسهر بعد از چند ماه دوری از جبهه و جنگ دوباره به صحنه بازگشت و در جبهه گیلان غرب در عملیات مسلم بن عقیل شرکت کرد.

در این عملیات هم نصیبش مجروحیت است و پس از مدتی با همان پاییه که کاملاً التیام نیافته بود به جبهه بازگشت. در فروردین ۶۷ همه برای عملیات بیت‌المقدس ۴ آماده می‌شدند. ابراهیم در دربند یخان عراق از ناحیه پهلوی مجروح شد و در حالی که هم‌زمانش تصور نمی‌کردند برای او مشکلی پیش بیاید برای آخرین بار مجروح و در هفتم فروردین شهید شد.

رئیس کتابخانه ملی باید دیپلماسی فرهنگی بداند

امیررضا اصنافی، استاد علم اطلاعات و دانش‌شناسی در گفت‌وگو با ایبنا با بیان این‌که سال هاست کتابخانه ملی کشور، یک مدیر و رئیس کتابدار نداشته است، گفت؛ باید یک واقعیت را پذیرفت و آن این‌که به هرحال، یک کتابخانه‌ای در قد و قواره کتابخانه ملی، باید سرشار از ایده‌های خلاقانه، نو و برنامه‌های پیش برنده باشد و نه این‌که، افرادی باشند که تازه باید اصول بدیهی، مقدماتی و اولیه کتابداری و قوانین کتابخانه را بیاموزند. با در نظر گرفتن چنین شرایطی، مدیر این کتابخانه باید بداند در چه جایگاهی قرار گرفته است. جایگاهی که قیلاکسانی مثل استاد ایرج افشار بر آن تکیه زده بودند.

او باید توانایی تصمیم‌سازی و پشتیبانی فرهنگی را داشته باشد. شخصیت کارزماتیک اجتماعی خود را به عنوان یک مدیر کتابخانه ملی داشته باشد. باید بتواند جایگاه کتابخانه ملی را در ایران و جهان ارتقا دهد و بین وزرا و نیز سایر قوا جایگاه این کتابخانه را برجسته سازد و تلاش کند کتابخانه ملی را در سازمان‌ها و انجمن‌های علمی بین‌المللی کتابداری جهان مثل ایفلا، ایکا و غیره به‌صورت یک عضو فعال نشان دهد.

دیدگاه

برش

خلاصیت مداحان در استفاده از شعر

استاد مجاهدی که ان شاء... خداوند حفظ‌شان کند، همواره بر این تأکید داشته‌اند که صرف قرائت ماثمی نباید بر فضای شعر آیینی ما حاکم باشد.

چند نسل از شاعران ما بعد از انقلاب، در قالب‌های مختلف آثار خوبی در قرائت عرفانی و حماسی سروده‌اند. در هیأت‌هایی که من رصد و در آنها شرکت می‌کنم، در حوزه محتوا، قرائت پیام‌محور از عاشورا خیلی بیشتر شده است. برای مثال نوحه «باید رفت» که آقای مهدی رسولی خوانده، نوحه‌ای است که نگاهی معرفت‌افزا و پیام‌محور دارد. در این سال‌ها، از این دست آثار خوش‌فرم، خوش‌مضمون و خوش‌محتوا کم نداشته‌ایم. در حوزه فرم هم خلاصیت مداحان

بسیار بیشتر شده است.

ما حدود یک ماه پیش برای سوگواره پیراهن سیدالشهدا، کریلا بودیم و جمعی از هنرمندان درجه‌یک هنرهای تجسمی و ادبی حضور داشتند. شاعران زیادی در جمع بودند. مداحان زیادی هم بودند.

همین چند روزی که با هم بودیم، تعامل میان‌مان خیلی تأثیر داشت و دارد؛ برای این‌که هم شاعر بداند اقتضائات فضای هیأت چیست و به روان‌شناسی و جامعه‌شناسی مخاطب برسد و هم مداح بداند عیار روح‌گونه است و در چه زمینه‌ای انتخاب شعر بهتر است؛ این تعامل و رفاقت در این سال‌ها بیشتر شده و تأثیر خودش را نشان می‌دهد.

🔹 قیلا احساس می‌شد که شعر مذهبی منحصر به یک گروه خاص از شاعران است. این تصور چقدر در این سال‌ها شکسته شده و چهره‌هایی از جریان‌های دیگر شعری و حتی نگاه‌ها و رویکردهای فرمالیستی وارد این حوزه شده‌اند؟

بالای ۹۵ درصد شاعران ما در هر حوزه‌ای که مطرح

تأثیرگذار بوده است. من در هیأت‌های مذهبی دیده‌ام که شعر نیمایی خوانده می‌شود. مثلاً آقای کریمی یک سالی شعر مرحوم عمران صلاحی را با این مطلع که «باها/ نوحه خوان/ بیدها/ دسته زنجیرزن...» خواندند. شاید آقای صلاحی خودش به نیت شعر عاشورایی این شعر را ننوشته باشد اما آقای محمود کریمی این استفاده خلاقانه را از شعر ایشان کرده است. شعر «در راه رسیدن به تو اصلا که بیمرم»، یک عاشقانه از آقای فاضل نظری است اما آقای مهدی رسولی این شعر را در مسیر اربعین، در سالی که هنوز سیطره داعش روی جاده کربلا به سامروا بود، خوانده است؛ یک استفاده خوب از شعر، به خصوص این مصرع شعر: «اصلا به تو افتاد مسیرم که بیمرم». آقای خلیج شعر عاشقانه «نشود فاش کسی آنچه میان من و توست/ تا اشارات نظر نامه‌رسان من و توست» از هوشنگ ابتهاج را در زبان حال حضرت زینب (س) با سر حضرت سیدالشهدا (ع) بر سر نریزه می‌خواند. این‌ها خوش‌ذوقی‌هایی است که در همین سال‌ها اتفاق افتاده است.

شعر محرم
روضه تن در خون تپیده‌ات
در سرخی غروب نشسته سپیده‌ات جان بر لبم ز عمر به پایان رسیده‌ات
آخ‌دل عمومی تو را پاره پاره کرد آوای ناله‌های بریده بریده‌ات
در بین این غبار به سوی تو آمدم از روی رد خون به صحرا چپیده‌ات
پا می‌کشی به خاک... تنت درد می‌کند آتش گرفته جان من داغ‌دیده‌ات
خون گریه می‌کنند چرا نعل اسب‌ها سخت است روضه تن در خون تپیده‌ات
بر بیت بیت پیکر تو خیره مانده‌ام آه ای غزل چگونه بینیم قصیده‌ات
باید که می‌شکفت گل زخم بر تنت از بس خداشبیه حسن آفریده‌ات

باشند، آثار عاشورایی فوق‌العاده‌ای دارند. کمتر شاعری را می‌شود سراغ گرفت که در کارنامه شعرش، شعر خوب آیینی یا عاشورایی نداشته باشد. این مسأله به سال‌های اخیر هم برنمی‌گردد؛ اگر به عقب برگردیم، این موضوع را می‌بینیم.

شاید من مخاطب خیلی خوبی برای شعر شاعران روشنفکری نباشم، ولی ما سال‌ال گذشته در همین دهه محرم در برنامه «چاووش» در شبکه چهار، میزبان آقای مؤدب و آقای قزو به بودیم. در آن برنامه آقای مؤدب، چند نمونه فوق‌العاده از شعرهای شاعرانی خواند که شاید آن‌ها را شاعر روشنفکر محسوب کنیم و حتی آن‌ها را شاعر مذهبی هم ندانیم؛ شعرهایشان را خواند و برداشت‌های عاشورایی شاعران را بیان کرد و اصلاً نمی‌شد برداشت دیگری غیر از عاشورایی از این شعرها کرد.

همین چند روز پیش برای ضبط برنامه‌ای با اجرای زهیر توکلی عزیز رفته بودم و ایشان هم در آغاز و انجام برنامه شعری از یکی از شاعران نوگاری ما خواند که خطایش به ذوالجناح بود و برداشتی شاعرانه و فوق‌العاده داشت.

سیدالشهدا (ع) به قشری خاص محدود نمی‌شود. هر کسی با هر دید و سلیقه‌ای و حتی با هر مذهبی و حتی با هر لامذهبی که دارد، به سیدالشهدا که می‌رسد، تعظیم می‌کند.

🔹 به نظر تان دلش چيست؟

بخشی از آن به حریتی برمی‌گردد که در سیدالشهدا وجود دارد؛ در کلام هم نیست، در مرام است. ما فطرتاً آزادەبودن را دوست داریم و آدمی اگر واقعا آدمی باشد، کسی را که آزاده است، دوست دارد. از طرف دیگر شخصیت الهی و انسانی سیدالشهدا (ع) همه را وادار می‌کند که در برابر عظمت او اعتراف کنند؛ همچنان که گفتم به دین و مذهبی هم محدود نیست؛ بنابراین ما وقتی موفق هستیم که سیدالشهدا (ع) را با نگاه محدود خود تفسیر نکنیم، یعنی یک حسینی

برای خود نتراشیم. البته این به نگاه ما و عینکی که می‌زنیم، بستگی دارد، ولی سیدالشهدا (ع)، سیدالشهداست و امام حسین (ع) همه است.

قاب

ریشه‌های مقاوم

داستان «دایره گچی قفقازی» را حتما شنیده‌اید. روایتی از ادعای دو مادر بر یک فرزند که آنها را به محکم می‌کشاند و وقتی قاضی حکم بر نصف‌کردن فرزند و تقسیم آن بین این دو زن می‌دهد، آنگاه مادر واقعی شناخته و مادر دروغ‌بین رسوا می‌شود. مقاومت مردم فلسطین و جنایت‌های صورت‌گرفته در غزه هم به خوبی نشان داد که کدام مردمان ریشه در این خاک دارند و با دادن هزینه‌های بسیار همچنان در برابر جنایتکاران میوه‌نیستی می‌ایستند و دور نیست آن زمان که فرزندان این‌خاک به آغوش مادرشان فلسطین بازگردند.

خبر

ادبیات

LITERATURE

چهارشنبه ۲۴ مرداد ۱۴۰۳ ۱۴۰۳ شماره ۶۸۳۴

قصه

کتابی برای دوستاناران حال خوش

کتاب «غوغای غزل؛ از سنایی تا سایه» گزیده ۴۰۰ غزل از ۱۰ غزلسرای برجستهٔ ادب فارسی است

معمولاً یکی از دغدغه‌های دوستاناران شعر به‌خصوص کسانی که به یک قالب خاص علاقه‌مندند این است که مجموعه‌ای از بهترین شعرها را در آن قالب، یکجا و به صورت گزیده بخوانند، منتها در بسیاری از گزیده‌هایی که در سال‌های اخیر منتشر شده است، اعمال نظر گردآورنده و دخالت دادن سلیقه شخصی و دوستی‌ودشمنی با افراد یا جریان‌ها، باعث شده‌گزیده‌های منتشر شده، حرفه‌ای و شامل همه آثار قابل توجه نباشد.

از میان کتاب‌هایی که به‌گزیده غزل، اختصاص داشته است، شاید بهترین کتاب، «از پنجره‌های زندگانی» باشد که زنده‌یاد محمد عظیمی، شاعر و پژوهشگر خراسانی در دهه ۲۰ منتشر کرد اما این کتاب فقط به آثار غزل در قرن اخیر اختصاص داشت. «غوغای غزل؛ از سنایی تا سایه» کتاب جدیدی است که به گزیده غزل اختصاص دارد و شاعران متقدم را هم در بر می‌گیرد. گزیده ۴۰۰ غزل از ۱۰ غزلسرای برجسته ادب فارسی است که از هر کدام به تناسوی ۴۰ غزل منتخب شده است. این غزلسرایان شامل آند برسنایی، عطار، مولانا، سعدی، عراقی، حافظ، فروغی، شهریار، عماد و سایه. تعداد ابیات هر غزل بین ۵ تا ۱۰ بیت و مجموع ابیات کل غزل‌ها ۳۰۰۰ بیت است. به علاوه چیش شاعران بر اساس تقدم تاریخی و چیش غزل‌ها برای هر شاعر به صورت مجزا طبق ترتیب الفبایی مطلع غزل هاست. در مقدمه این گزیده که به‌اهتمام سید محمد تولیت منتخب و منتشر شده آمده؛ در هر گزیده‌ای به‌ناچار ذوق و سلیقه گزینش‌کننده دخیل است و این کتاب هم از این قاعده‌مستثنی نیست. اما چیزی که نگارنده در انتخاب غزل‌ها متکی به آن بوده چیزی نبوده است مگر مصلحت و تامت. تمام همت بر آن گماشته شد تا غزل‌ها و بیت‌هایی گزینش شود که پیش و بیش از هر چیز وقت مخاطب را خوش کند. به همین منظور

چندی از غزل‌های شاضی هر شاعر چه از لحاظ محتواچه از لحاظ فرم که بیانش سبک شخصی اوست در این گزیده دیده‌نمی‌شود. فی‌المثل در باب حافظ غزل در سرای

رفق معان بود و آب زده... که از غزل‌های خاص خواجه است در این گزیده نیست و غزل نفس برآمد و کام از تو بر نمی‌آید... که در اوج ملاح است منتخب شده است. عشق بهماهو عشق زمینه اصلی غزل است. این‌که چرا از این ۱۰ غزلسرا گزینش شده است نیز به عشق برمی‌گردد. اظهارالشمس است که هر یک از این ده‌قله در طول حیات خود زلال‌ترین شاعرانگی و صدق عاطفی را داشته‌اند. این مطلب در تمام شعرهایشان به ویژه این گزیده به خوبی دیده می‌شود. در مورد شهریار، عماد و سایه که معاصر هستند حالات و مقامات‌شان هم بیانش این عشق و صدق است. شاعری که شاعرانه و قبل از آن صادقانه زندگی نمی‌کند و مهرورزی و یکرنگی در لحظه‌های حیاتش جریان ندارد از یاد رفتنی است و این را تاریخ همیشه گواه بوده است. در باب فرم زبانی و بلاغی غزل‌های منتخب باید گفت حتی المقدور بیت‌هایی آورده شده که زبانی فصیح و بلاغتی جویباری دارند. منظور از بلاغت جویباری؛ بلاغتی است که از پیچیدگی‌های صور خیال به دور باشد و مخاطب را ملول نکند. البته این شاعران از چنین بلاغتی میرا هستند. علی‌التحقیق شاعرانی که زبان پیچیده و خیالات دور گرد بلاغت آنها را شکل می‌دهد از مسیر غزل ناب به کلی دور افتاده‌اند. به اذعان تولیت، این اثر مجموعه‌ای است از عاشقانه‌های لطیف، که متعلق‌اند به سرآمدان غزل فارسی. برای دل‌هایی که طالب وقت خوشایند و حال خوش هستند، چاپ دوم غوغای غزل ۱۱ از سنایی تا سایه در ۴۲۲ صفحه رقی به اهتمام سیدمحمدتولیت توسط نشر نیستان منتشر و وارد بازار کتاب شد. شایان ذکر است کتاب صوتی این اثر نیز با خوانش احسان چریکی به مدت ۱۳ ساعت و ۵۴ دقیقه و حجم داللود ۵۷۷ مگابایت از طریق درگاه‌های فیدیبو، نوار، کتابراه و طاقچه قابل دریافت است.

